

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>

УДК 330.341:94(045)

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

INNOVATION ACTIVITY IN UKRAINE DURING THE PERIOD OF MILITARY AGGRESSION: TRENDS AND PROSPECTS

Пермінова Світлана Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського
ORCID: <https://orsid.org/0000-0001-6443-8560>

Ситник Наталія Іванівна

кандидат біологічних наук, доцент,
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7670-8860>

Чупріна Маргарита Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент,
Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського
ORCID: <https://orsid.org/0000-0002-3276-4473>

Perminova Svitlana, Sytnik Hatalia, Chuprina Margaryta
Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Інноваційна діяльність як основа розвитку та перспективних суспільних змін набуває особливої актуальності для України в період воєнної агресії, оскільки дозволяє забезпечити відповідний рівень обороноздатності країни, швидкий процес відновлення інфраструктури та є потужним фактором економічного зростання. Метою статті визначено аналіз інноваційного розвитку в країні як основи трансформаційних процесів в період серйозних втрат і викликів. Зроблено акцент на необхідності державної підтримки вітчизняних наукоємних виробництв та інноваційних проєктів для залучення стратегічних інвесторів, на створенні відповідних умов функціонування малого та середнього підприємництва, відпрацюванні інвестиційних механізмів об'єднання державного і приватного капіталу для фінансування інноваційного бізнесу. Визначені основні фінансові ризики, з якими стикаються вітчизняні та зарубіжні інвестори та окреслено заходи державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиційний механізм, міжнародне співробітництво.

Innovative activities, which are the basis for development and promising social change, are of particular relevance to Ukraine during the period of military aggression, as they help ensure an appropriate level of the country's defence capability, a rapid process of infrastructure restoration and are a powerful factor of economic growth. The purpose of the article is to analyse innovation development in the country as the basis for transformation processes in a period of serious losses and challenges. The author outlines important areas of state support and priorities of domestic and international investors, namely: missile technology, unmanned aerial vehicles and ammunition production, mechanical engineering, vehicle production, fintech and IT industry, which has adapted particularly quickly to the existential challenges of today and, thanks to the development and implementation of anti-crisis business plans, has been able to retain customers, contract volumes and financial stability. The emphasis is placed on the need for state support for domestic industry and large innovative projects to attract strategic investors, as well as on creating appropriate conditions for the development of small and medium-sized enterprises, and on developing innovative investment mechanisms for combining public and private capital to finance innovative businesses. The article identifies the main financial risks faced by investors and outlines measures of state support for innovation and investment activities in terms of tax regulation, war risk insurance, partial compensation of interest rates, and guarantees for loans at 5-7-9%. The article analyses the Strategy for

Innovative Development of Ukraine until 2030, which is based on new approaches to stimulating innovative activities of enterprises, legislative support for developers and removal of bureaucratic obstacles to starting a business, creating a competitive market for innovative projects and developing the innovation ecosystem. The author substantiates the state's priorities for preserving domestic science by increasing state budget expenditures for applied research and university education, supporting young scientists during start-up competitions, and financing scientific and innovative projects from the state budget and innovation development funds within the framework of international cooperation.

Keywords: innovation activity, investment mechanism, international cooperation.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасний період для України характеризується серйозними викликами в усіх сферах і потребує швидкого реагування та забезпечення, в першу чергу, обороноздатності країни, а також виробничої, інформаційної та економічної безпеки. В такій ситуації головним об'єднуючим механізмом усіх аспектів життєдіяльності суспільства є інновації та технологічні розробки як рушійна сила розвитку, що дозволяє підвищувати конкурентоспроможність й укріплювати господарську діяльність економічних систем. Оскільки основоположним і стратегічно важливим для національної економіки є довгостроковий соціально-економічний розвиток, важливо максимально використати науковий потенціал та особливості інноваційної економіки з її швидкою адаптивністю та здатністю пристосовуватися до умов, що постійно змінюються. Однак без державної підтримки, розвитку фундаментальних досліджень, виваженої інвестиційної політики, контролю за бюджетними коштами неможливо зберегти та примножити інноваційний капітал і відновити країну.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інноваційного розвитку національної економіки в період воєнної агресії та повоєнного відновлення набуває широкого вивчення, про що свідчать праці вітчизняних науковців, зокрема: Яцкевич І. В. [1] досліджувала інноваційну політику України у післявоєнний період; Біла І., Шевченко О. [2] розглядали інноваційний розвиток національної економіки в контексті повоєнної відбудови держави; Гречко А. В., Левицький В., Радинський С., Дячук О. [3] вивчали інвестиційне та нормативно-правове забезпечення інноваційного розвитку; Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. [4] порушували питання державних стимулів інноваційної діяльності в напрямі економічного відродження країни; Бай С., Єлісеєв В. [5] аналізували інноваційні зміни як спосіб виживання в умовах воєнного стану.

Невирішені питання. Оскільки в сучасному світі інновації є вирішальним фактором

соціально-економічної та безпекової стабільності, аналіз інноваційної діяльності та перспектив її розвитку в складний для країни час є нагальним і потребує ґрунтовних досліджень, що актуалізує дану проблематику.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті визначено аналіз тенденцій розвитку інноваційної діяльності як основи суспільних трансформацій, особливо в період серйозних втрат і викликів для України, що зумовило конкретні завдання дослідження інноваційних процесів, нових підходах до стимулювання інноваційної діяльності, розвитку підприємництва, інвестиційних ризиків та методів їх мінімізації, міжнародного співробітництва в межах фінансової підтримки проєктів та програм інноваційного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В інноваційній економіці ключова роль належить малому і середньому бізнесу, завдячуючи його здатності до гнучкості, мобільності та постійному прагненню розробляти й впроваджувати інноваційні розробки в продукцію. За даними Всесвітньої організації інтелектуальної власності (GLOBAL INNOVATION INDEX 2023), у 2022 р. Україна погіршила свій рейтинг, і посіла 57 позицію після 49 у 2021р., однак 2023 р. продемонстрував дещо кращі результати – 55 позицію [6] за рахунок розвитку інноваційних проєктів і появи 80 нових стартапів майже за два роки повномасштабної війни. Особливу активність виявляють ІТ-компанії, які змогли швидко адаптуватися до нових реалій. Проведена релокація бізнесу та членів команди в перші тижні війни дозволила ІТ-індустрії ще в першому кварталі 2022 р. принести до державного бюджету 2 млрд доларів, тобто збільшити майже на 30% експортні надходження. За словами Д. Білаша, керівного партнера фонду Digital Future: «...ні один із українських проєктів не закритися та не припинив ріст», а в самій галузі, яка активно розвивається, існує велика конкуренція за інвестиції в інноваційні проєкти [7].

Однак, умови залучення інвестицій в ІТ-стартапи достатньо неоднорідні, що залежить від етапу інноваційного проєкту, каналів

залучення коштів, спеціалізації венчурних фондів та рівня ризику, оскільки за статистикою тільки 20–30% розробок приносять суттєві прибутки [8].

Найбільшим фінансовим донором для вітчизняної економіки сьогодні є ЄС. Від початку війни обсяг підтримки від європейських партнерів сягнув 23,7 млрд євро. В кінці 2023 р. Європейський інвестиційний банк виділив 20 млн євро, що стало останнім траншем в кредитну лінію Укрексімбанку на суму 300 млн євро, які спрямовано на фінансування українських підприємств малого і середнього бізнесу. Світовий банк на базі свого підрозділу MIGA розпочав формування пулу страхування інвестицій в Україні з першим контрактом на 40 млн дол. Експортно-кредитні агенції Німеччини, Італії також поступово відновлюють співпрацю в цьому напрямі [9].

Для розширення зв'язків з іноземними фінансовими партнерами створено електронну платформу «Advantage Ukraine», на якій представлено понад 130 проєктів, вартістю \$67 млрд у різних сферах промисловості, і де вже опрацьовано більше 150 заявок від потенційних інвесторів.

Увага вітчизняних і зарубіжних інвесторів, зазвичай, спрямована на інноваційні проєкти та компанії, які мають міжнародний ринковий потенціал, однак існують певні ризики, які пов'язані з гарантіями безпеки інвестицій. Тому підтримка з боку держави інноваційних та інвестиційних проєктів особливо актуальна. Певні позитивні зрушення в цьому напрямі спостерігаються вже сьогодні, а саме [9]:

- імпорт нового устаткування на територію України звільняється від сплати податку на прибуток та ввізних мит;
- орендна плата за користування земельною ділянкою під реалізацію проєкту відбувається на пільгових умовах;
- забезпечення користування об'єктами суміжної інфраструктури (автомобільні шляхи, лінії зв'язку, тепло-, газо-, водо-, електропостачання) та їх реконструкція відбувається за рахунок державних коштів;
- на врегулювання страхування воєнних ризиків спрямовано ЗУ «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності», до якого внесено зміни від 14 лютого 2023 р., що передбачають можливість надання Експортно-кредитним агентством (ЕКА) послуг щодо страхування інвестицій, які здійснюються на території України, у межах статутного капіталу ЕКА.

В наслідок значних втрат за останні два роки повномасштабної війни, постраждала не тільки інфраструктура, а й отримали значні збитки вітчизняні підприємства, третина з яких припинила свою діяльність, а діючі мають обмежені власні кошти для розвитку інноваційної діяльності, скорочуючи витрати на інновації, хоча експортоорієнтовані виробництва продовжують інвестування навіть в складних умовах. Тому на макрорівні очевидним є стимулювання інноваційної діяльності за рахунок галузевих програм підтримки, фіскальних і законодавчих заходів, без яких неможливо здійснити відновлення країни і сформувати обороноздатну державу [10].

Незважаючи на високі ризики для банківських установ щодо кредитування підприємств, держава продовжує стимулювати інноваційно-інвестиційну діяльність, передбачаючи часткову компенсацію відсоткових ставок, надаючи гарантії за кредитами в рамках проєкту «Доступні кредити 5-7-9%». Хоча на інвестиційні цілі у 2023 р. було виділено лише 10,9 млрд. грн у зв'язку з дефіцитом бюджетних коштів, однак у березні минулого року ухвалено Постанову КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва», за якою збільшено базову та компенсаційну ставку для оптимізації бюджетних видатків за рахунок партнерства з Кредитною установою для відбудови ФРН (KfW)), з якою у листопаді 2023 р. Міністерство фінансів України підписало Угоду про грант на 50 млн євро. Ці кошти мають цільове призначення на відновлення і розвиток малого і середнього бізнесу, яке відіграє важливу роль в інноваційній економіці за рахунок здатності до постійного впровадження інноваційних технологій і продуктів [11].

У ситуації сьогодення для збереження та розвитку вітчизняної економіки, укріплення обороноздатності та відновлення країни пріоритетом має стати наука, оскільки рівень фінансування цієї сфери, починаючи з 2013 року неухильно зменшувався (рис. 1).

На фінансування наукової та науково-технічної діяльності в 2023 році було виділено близько 12 млрд грн, однак в політиці фінансування цієї сфери спостерігаються певні зрушення в держбюджеті 2024 року. Так, заплановано збільшення видатків на 20%, які мають бути сконцентровані на прикладних дослідженнях, підтримці молодих вчених та розподілі між університетами відповідно до

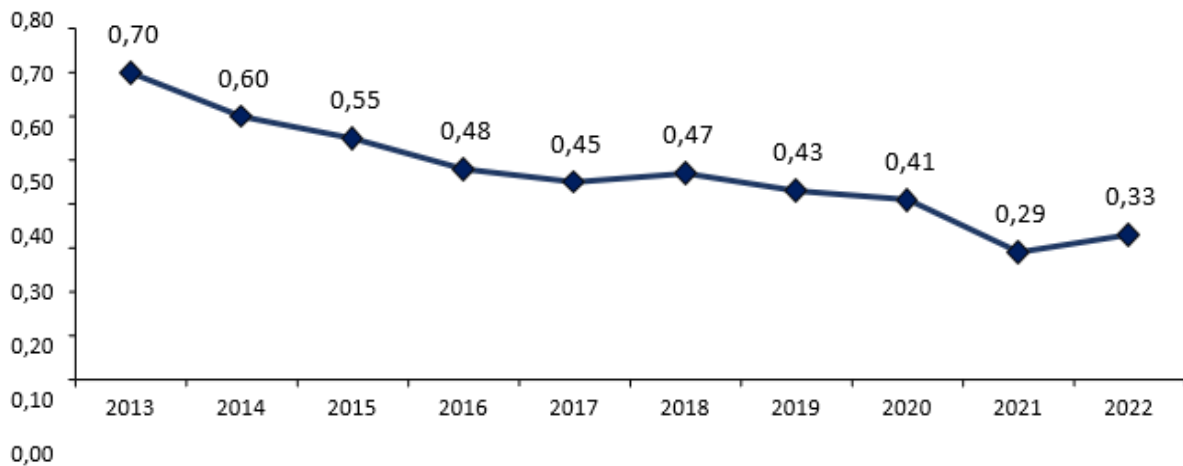

Рис. 1. Динаміка наукоємності ВВП України %

Джерело: [12, с. 24]

наукових результатів. В освіту також збільшено фінансування майже на 22%.

Продовжуються проведення конкурсів наукових проєктів, фінансування яких відбуватиметься за рахунок коштів державного бюджету. На 2024 р. пройшли такий відбір вісім проєктів за секціями: «Загальна фізика», «Електроніка, радіотехніка та телекомунікації», «Охорона навколишнього середовища», «Хімія», які були представлені важливими розробками в сферах розвитку технологій подвійного призначення, відновлення родючості ґрунтів після бойових дій, автономних джерел енергії, засобів індивідуального захисту та ін. [13].

У березні 2023 року Фондом розвитку інновацій (USF) у партнерстві з МОН та Міністерством цифрової трансформації було проведено конкурс інноваційних проєктів науковців та підприємців (Science&Business – GIST Pitch Days), за результатами якого 25 українських стартапів отримали гранти на суму 125 тис. \$ [14].

Уряд продовжує роботу над Стратегією інноваційного розвитку України до 2030 р., яка базується на нових підходах, окреслюючи ключові напрями і напрацьовуючи проєкти нормативних документів щодо стимулювання розробників, розвитку інноваційної діяльності підприємств, зняття бюрократичних перепон при відкритті бізнесу та інвестуванні в інноваційні розробки, створення конкурентного ринку для реалізації власних бізнес-проєктів, поліпшення екосистеми інновацій, розвитку пріоритетних галузей. Усі ці дії підтримуються міжнародними партнерами, оскільки спрямовані на відбудову та трансформацію держави, яка окреслює європейський вектор розвитку інноваційної економіки в країні.

Висновки із проведеного дослідження і подальші перспективи в даному напрямку.

Інноваційна діяльність в умовах воєнного часу характеризується певними особливостями і потребує, в першу чергу, виваженої державної політики, націленої на конкретні заходи підтримки та інвестування в інноваційні проєкти, особливо в пріоритетних сферах: ракетна техніка, безпілотна авіація та виробництво боєприпасів. Це потребує чіткої інноваційної стратегії, спрямованої на модернізацію виробництва та формування венчурної індустрії на основі тісної співпраці армії, держави та бізнесу, за рахунок використання механізмів стимулювання промисловості до тісної співпраці з вітчизняними вченими та винахідниками в напрямі впровадження наявних інноваційних розробок і створених на замовлення.

Виклики і загрози, які сьогодні пов'язані з міграцією значної кількості кваліфікованих фахівців вимагають невідкладних заходів у напрямку збереження інтелектуального потенціалу нації як потужного джерела інноваційно-технологічного прориву, а саме:

- державного контролю в сфері формування інноваційного потенціалу;
- створення умов для розвитку інноваційного підприємництва;
- дієвого механізму захисту інтелектуальної власності;
- активної ролі держави в якості замовника та посередника між НДДКР і приватним бізнесом;
- формування вітчизняного ринку інновацій та експорту технологій в умовах відкритої економіки, що дозволить пришвидшити процес запровадження світових принципів

розвитку й управління інноваціями у вітчизняну практику;

– контроль інноваційних розробок на макро - та мікро рівнях;

– створення наукової бази інноваційних технологій через підвищення рівня підготовки кваліфікованих кадрів;

– налагодження партнерських стосунків між державою та приватним сектором в контексті формування стратегії інноваційного розвитку, створення сприятливого клімату і контролю за діяльністю підприємств, які реалізують інноваційні проекти.

Тобто, Україна потребує структурної перебудови та формування оборонної стратегії, в

основі якої мають бути закладені нові підходи до розвитку економіки, кредитно-фінансової сфери та інноваційної діяльності. Від правильного вибору стратегії, вчасного її впровадження, дієвих заходів підтримки інноваційної діяльності та врахування можливостей і перспектив, залежить також економічна безпека країни та її швидке відновлення.

Подальші дослідження в даному напрямі можуть стосуватися інноваційно-орієнтованого сценарію розвитку регіонів в нових наукоємних секторах для збереження вітчизняної і міжнародної інвестиційної активності та реалізації важливих довгострокових проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Яцкевич І. В. Інноваційна політика України у післявоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. (39). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342> (дата звернення: 23.01.2024).
2. Біла І. С., Посна В. С., Шевченко О. О. Інноваційний розвиток як чинник повоєнної відбудови економіки України. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57af8ce3-6d49-43c1-a00e-9ebf9b9f1b5e/content> (дата звернення: 21.01.2024).
3. Левицький В., Радинський С., Дячун О. Нормативно-правове забезпечення інноваційної та інвестиційної діяльності промислових підприємств України. *Соціально-економічні проблеми і держава*. Вип. 2 (27). 2022. С. 25–34. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22lvoppu.pdf> (дата звернення: 21.01.2024).
4. Пермінова С. О., Ситник Н. І., Чупріна М. О. Державні стимули інноваційної діяльності в контексті економічного відродження України. *Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. 2022. Вип. 69. С. 14–18. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/5.pdf (дата звернення: 20.01.2024).
5. Бай С., Єлісеєв В. Інноваційні зміни як спосіб вижити в умовах воєнного стану. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу : тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 23 берез. 2023 р.). Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. С. 16–18.
6. Інформаційні матеріали щодо стану інноваційної діяльності. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=InformatsiiniMaterialiSchodoStanuInnovatsiinoiDialnosti> (дата звернення: 10.01.2024).
7. Український бізнес під час війни: приклади успішних проектів. URL: <https://cases.media/article/ukrayinskii-biznes-pid-chas-viini-prikladi-uspishnikh-proyektiv> (дата звернення: 19.12.2023).
8. Інвестиції під час війни: тенденції та перспективи. URL: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-viyny-tendenciyi-ta-perspektivu> (дата звернення: 12.01.2024).
9. Підтримка інвестицій у промисловість України в умовах війни та повоєнного відновлення. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovist-ukrayiny-v-umovakh-viyny-ta> (дата звернення: 12.01.2024).
10. Ангел Є. Інновації під час війни не на часі, але як без них відновити країну? URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/innovatsiji-pid-chas-vijni-ne-na-chasi-ale-jak-bez-nikh-vidnoviti-krajynu.html> (дата звернення: 16.12.2023).
11. Допомога міжнародних фінансових інститутів Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-instytutiv-ukrayini-lystopad-2023-roku> (дата звернення: 12.01.2024).
12. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2022 році: науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2023. 94 с.
13. Вісім наукових проектів вчених Університету пройшли конкурсний відбір на фінансування за рахунок коштів державного бюджету України у 2024 році. URL: <https://lnu.edu.ua/visim-naukovykh-proiektiv-vchenykh-universytetu-proyshly-konkursnyy-vidbir-na-finansuvannia-za-rakhunok-koshtiv-derzhavnoho-biudzhetu-ukrainy-u-2024-rotsi/> (дата звернення: 29.12.2023).
14. 25 українських наукоємних стартапів отримали підтримку на 125 тис \$. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/25-ukrayinskih-naukoyemnih-startapiv-otrimali-pidtrimku-na-125-tis> (дата звернення: 9.01.2024).

15. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо надання фінансової державної підтримки суб'єктам підприємництва : Постанова КМУ від 14.03.2023 № 229. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.01.2024)

REFERENCES:

1. Yatskevych I. V. (2022) Innovatsiyna polityka Ukrainy u pislyavoyennyi period [Innovation policy of Ukraine in the post-war period]. *Economy and Society*, vol. (39). Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1392/1342> (accessed January 23, 2024).
2. Bila I. S., Posna V. S., Shevchenko O. O. (2023) Innovatsiynny rozvytok yak chynnyk povoyennoyi vidbudovy ekonomiky Ukrainy [Innovative development as a factor of post-war economic reconstruction of Ukraine]. Available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/57af8ce3-6d49-43c1-a00e-9ebf9b9f1b5e/content> (accessed January 21, 2024).
3. Levyts'kyy V., Radyns'kyy S., Dyachun O. (2022) Normatyvno-pravove zabezpechennya innovatsiynoi ta investytsiynoi diyal'nosti promyslovykh pidpryyemstv Ukrainy [Regulatory and legal support of innovation and investment activities of industrial enterprises of Ukraine]. *Socio-economic problems and the state*, vol. 2 (27), pp. 25–34. Available at: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2022/22lvoppu.pdf> (accessed January 21, 2024).
4. Perminova S. O., Sytnyk N. I., Chuprina M. O. (2022) Derzhavni stymuly innovatsiynoi diyal'nosti v konteksti ekonomichnoho vidrozhennya Ukrainy [State incentives for innovation in the context of economic revival of Ukraine]. *Electronic scientific and practical journal "Market Infrastructure"*, vol. 69, pp. 14–18. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/5.pdf (accessed January 20, 2024)
5. Bay S., Yelisyeyev V. (2023) Innovatsiyni zminy yak sposib vyzhyty v umovakh voyennoho stanu [Innovative changes as a way to survive under martial law]. *Problems and prospects of innovation development in Ukraine: war-time challenges* : materials of the XIV International Business Forum (Kyiv, March 23, 2023). Kyiv : State Trade and Economic University, pp. 16–18. (in Ukrainian)
6. Informatsiyni materialy shchodo stanu innovatsiynoi diyal'nosti [Information materials on the state of innovation activity]. Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=69b9a9bf-5fbc-4035-8c0f-ac26b853c0eb&title=InformatsiyniMaterialiSchodoStanuInnovatsiynoiDiialnosti> (accessed January 10, 2024).
7. Ukrayins'kyy biznes pid chas viyny: pryklady uspishnykh proyektiv [Ukrainian business during the war: examples of successful projects]. Available at: <https://cases.media/article/ukrayinskii-biznes-pid-chas-viini-prikladi-uspishnykh-proyektiv> (accessed December 19, 2023).
8. Investytsiyi pid chas viyny: tendentsiyi ta perspektyvy [Investments during the war: trends and prospects]. Available at: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-viyny-tendenciyi-ta-perspektyvy> (accessed January 12, 2024).
9. Pidtrymka investytsiy u promyslovisht' Ukrainy v umovakh viyny ta povoyennoho vidnovlennya [Supporting investment in Ukraine's industry during the war and post-war recovery]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/pidtrymka-investytsiy-u-promyslovisht-ukrainy-v-umovakh-viyny-ta> (accessed January 12, 2024).
10. Angel E. Innovatsiyni pid chas viyny ne na chasi, ale yak bez nykh vidnovyty krayinu? [Innovatsiyni pid chas viyny ne na chasi, ale yak bez nykh vidnovyty krayinu?]. Available at: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/innovatsiyni-pid-chas-viyni-ne-na-chasi-ale-jak-bez-nikh-vidnovyty-krajynu.html> (accessed December 16, 2023).
11. Dopomoha mizhnarodnykh finansovykh instytutiv Ukraini [Assistance of international financial institutions to Ukraine]. Available at: URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/dopomoha-mizhnarodnykh-finansovykh-instytutiv-ukraini-lystopad-2023-roku> (accessed January 12, 2024).
12. Pisarenko T.V. & Kuranda T.K. (2023). Naukova ta naukovo-tekhnichna diyal'nist' v Ukraini u 2021 rotsi: naukovo-analitychna dopovid' [Scientific and scientific and technical activity in Ukraine in 2022: scientific and analytical report]. K.: UkrINTEI, 93 p. (in Ukrainian).
13. Visim naukovykh proyektiv vchenykh Universytetu proyshly konkursnyy vidbir na finansuvannya za rakhunok koshtiv derzhavnogo byudzhetu Ukrainy u 2024 rotsi [Eight research projects of the University's scientists were competitively selected for funding from the state budget of Ukraine in 2024]. Available at: <https://lnu.edu.ua/visim-naukovykh-proyektiv-vchenykh-universytetu-proyshly-konkursnyy-vidbir-na-finansuvannia-za-rakhunok-koshtiv-derzhavnogo-byudzhetu-ukrainy-u-2024-rotsi/> (accessed December 29, 2023).
14. 25 ukrayins'kykh naukoyemnykh startapiv otrymaly pidtrymku na 125 tys \$ [Ukrainian knowledge-intensive startups received support for \$125 thousand]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/25-ukrayinskih-naukoyemnih-startapiv-otrimali-pidtrimku-na-125-tis> (accessed January 19, 2024).
15. Pro vnesennya zmin do deyakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo nadannya finansovoyi derzhavnoyi pidtrymky sub'yektam pidpryyemnytstva [On Amendments to Certain Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine on Providing Financial State Support to Business Entities: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 14.03.2023 No. 229]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2023-%D0%BF#Text> (accessed January 19, 2024).